

СТОЖЕР

dpm-pisатели.mk/stozer

ИЗБРАНО НОВО РАКОВОДСТВО НА ДПМ

НАГРАДА

„Книжевен жезол“ за
**Гордана Михаилова-
Бошнакоска** и за
Аднан Озер

НАГРАДА

„Празник на
липите“ за **Стефан
Марковски**

ТЕКСТ

Ана Стојаноска:
Писмо до Чашуле

ТЕКСТ

Александар Прокопиев: Лилјакот Џонатан Ливингстон – за збирките
раскази „Речно улиште“ (1981) и „Ѓон“ (1990) на Драги Михајловски

Јана Манева Чупоска, „Љубовници во пандемија“ комбинирана техника диптих 105 x 114 x 105 x 114 см 2021 год

Анѓел Димовски Чауш „Танчерката на Дионис VII“ техника -алуминиум дим 64x18x7см 2021

СОДРЖИНА

03. **Да се продолжи понатаму**
Славчо Ковилоски, главен и одговорен уредник
04. **Македонскиот писател и македонската книга**
Христо Петрески
05. **Избор на ново раководство на ДПМ**
Конститутивна седница на ДПМ
06. **„Празник на липите“ 2022 година во ДПМ**
07. **Награда „Книжевен жезол“: Гордана Михаилова-Бошнакоска**
08. **Награда „Книжевен жезол“: Аднан Озер**
09. **Соба и свет – За поезијата на Гордана Михаилова-Бошнакоска**
Влада Урошевиќ
11. **За непомирливиот и незаситен дух на Аднан Озер**
Ерол Туфан
13. **Награда за песна „Празник на липите“**
Стефан Марковски
14. **Писмо до Коле Чашуле:**
Ана Стојаноска
16. **Современа македонска поезија**
Владимир Мартиновски
17. **Современа македонска поезија**
Сузана В. Спасовска
18. **Современа македонска проза**
Митко Маџунков
21. **„Речно улиште“ (1981) и „Ѓон“ (1990) на Драги Михајловски**
Александар Прокопиев
26. **За „Конески како тестамент“ од Весна Мојсова-Чепишевска**
Иван Антоновски
28. **Современа македонска поезија**
Снежана Стојчевска
29. **Современа македонска поезија**
Елена Пренцова

Пишува: Славчо Ковилоски,
главен и одговорен уредник

ДА СЕ ПРОДОЛЖИ ПОНАТАМУ

30. **Работна средба на претставници на ДПМ**
31. **„Математичката поезија“ од Даниела Андоновска-Трајковска**
Златко Жоглев
33. **Препеана поезија**
Новица Ѓуриќ
34. **Современа македонска поезија**
Горан Анчевски
35. **„На работ на светот“ од Виолета Танчева-Златева**
Ана Витанова Рингачева
38. **Современа македонска поезија**
Гордана Стојаноска
39. **Современа македонска проза**
Филип Клетников
42. **Осврт: „Побег низ поетскиот лавиринт“ на Љерка Тот Наумова**
Марина Мијаковска
43. **In Memoriam**
Душко Родев
44. **Кратки литературни вести од светот**
45. **Хроника на настани на ДПМ**
46. **Стари фотографии**
48. **Времплов**

Вториот број на „Стожер“ за годинава (број 143) го означува почетокот на работата на новата редакција на списанието, а истовремено го означува и почетокот на работата на новоизбраното раководство на Друштвото на писателите на Македонија. Изборите одржани во мај беа и поминаа, беше конституирано Претседателството, се одржаа работни средби со претставници на други балкански друштва на писатели, како и со претставници на Друштвото на ликовните уметници (ДЛУМ) и Сојузот на композиторите на Македонија (СОКОМ) на која присуствуваше и министертката за култура, како и манифестациите „Поетски Вавилон“ и „Празник на липите“, а беа доделени и „Книжевните жезла“, односно Друштвото го продолжи својот децениски пат и континуитет онака како што му прилега, мирно и достоинствено.

По редот на нештата, колку и да звучи како клише, најпрво би сакал да му се заблагодарам на претходното раководство на ДПМ и на претходната редакција што успеаја да ја сочуваат традицијата на постоење, односно одржување и активност на македонскиот писателски еснаф. Од друга страна, пак, пред новите членови на работните тела на ДПМ (претседател, претседателка на Собранието на ДПМ, Претседателството, Статутарна комисија, Издавачки совет, координатори итн.) претстои задача и обврска да ги продолжат, но и унапредат сите активности на Друштвото, почнувајќи од традиционалните манифестации до собирачите организирани за одреден повод.

Околностите бараат Друштвото да се обиде да ги продлабочи старите, но и да воспостави нови меѓународни контакти, да стекне нови пријатели, меѓутоа не за индивидуална корист, туку за потребите на заедницата, што во крајна мера значи ширење и промовирање на македонскиот пишан збор, јазик, култура итн. Јас, а верувам и другите членови на ДПМ, ги споделуваат овие мои надежи дека досегашниот амбициозен настап на Друштвото ќе продолжи и понатаму и ќе успее да го задржи наметнатото темпо на дејствување. Сепак, колку ќе успее во тоа, останува да видиме.

Без разлика на генерациските разлики, на жанровските, на естетските и на другите убедувања и припадности (на „боемштините“, како што би рекол еден помлад колега), писателскиот еснаф не треба да го проарчува/доарчува реномето на Друштвото во кое членува, бидејќи полесно е да се растури нешто, отколку да се направи. А, како што знаеме, уште потешко е да се сочува. И како за крај, треба да се има на ум дека со постарите не завршува ништо, и уште повеќе, со помладите не започнува сè.

НОВО ПОГЛАВЈЕ НА ВРЕДНУВАЊЕТО НА ДЕЛОТО НА КОНЕСКИ

ЗА „КОНЕСКИ КАКО ТЕСТАМЕНТ“ ОД ВЕСНА МОЈСОВА-ЧЕПИШЕВСКА (СКОПЈЕ: МАТИЦА МАКЕДОНСКА, 2021)

Иван Антоновски

За секоја национална книжевност и култура се клучни научните книги коишто отвораат прашања и анализираат претходно несогледани или барем потемелно неанализирани сегменти од делото на авторите коишто со својот творечки влог го формулираат националниот книжевен и културен код. Впрочем, ваквите книги, посветени на одделни авторски опуси, со новото исчитување и вреднување на делото на великаните, се оние без кои националната книжевна наука и не може суштински да ја оствари својата мисија за (ре)конструирање на вертикалата на вредностите на националната книжевност. Без нив не може да се оствари ни компаративно исчитување на националната книжевност во поширок книжевен и културен контекст. Тие едновременно се клучна референца и за книжевната историја, и за културологијата, и за компаративистиката, а со тоа и за целосното спознавање на националниот книжевен и културен код, заради што претставуваат и трајна научна и културна вредност, што не може секогаш да се каже за книги во коишто одреден корпус од националната книжевност само подлежи на апликативна примена на моментално актуелни книжевни или културолошки теории, како „проверка“ на теориите.

По книгите „Рацин и експресионизмот“ (Скопје: Менора, 2000) и „Лицето на зборовите“ (Скопје: Култура, 2004, посветена на поетското творештво на Петре М. Андреевски) и најновата книга на Весна Мојсова-Чепишевска, „Конески како тестамент“ (Скопје: Матица македонска, 2021) се вбројува меѓу таквите клучни книги за македонската книжевна наука – едно од најзначајните остварувања на македонската филологија посветени на Конески во периодот од заокружувањето на неговиот творечки опус наваму. Остварување што дава нова насока за тоа како треба денес да

го препрочитаме, дочитаме и вреднуваме Блажевото дело! Ама и како може и треба да го интерпретираме и воспоставуваме синтеза со влогот на неговите претходници, притоа имајќи ја неговата мисла како клучна референца, но и како траен архитект и интертекст – како трајна инспирација на опитите на неговите современици и потомци.

Во предговорот на книгата на Мојсова-Чепишевска се вели дека таа е омаж за Конески. Но, со дваесетте научни текста во неа поделени во две поглавја: „Конески како поттик“ и „Конески како инспирација“, таа е многу повеќе од тоа! Надоврзувајќи се на своите претходници – проучувачи на неговиот опус, Мојсова-Чепишевска има создадено книга којашто е ново поглавје на вреднувањето на делото на Конески! И тоа книга којашто не е резултат на миговност, туку е создавана речиси две децении, со неуморни и постојани научни навраќања и препрочитувања на делото на великанот, за што сведочат и датирањата на текстовите. Книга којашто заедно со книгите на Атанас Вангелов и на Димитар Пандев објавени изминативе години, фрла заграб нова светлина врз Блажевиот лик и опус. Но, за разлика од други авторски книги посветени на Конески во изминатите две-три децении, во коишто доминира синтезата меѓу мемоарското и научното, во „Конески како тестамент“ е присутен исклучиво научниот пристап во исчитувањето на текстот и вреднувањето на делото, што ѝ дава и дополнителна вредност на оваа книга за нејзиното позиционирање на вредносните скалила на филологијата воопшто, и надвор од македонскиот контекст.

Евидентно е дека „Конески како тестамент“ е резултат на цврстата научноистражувачка решеност на Мојсова-Чепишевска да се анализира и да се растајни неот-

криеното, помалку познатото и помалку афирмираното, а исклучително важното од и за делото на Конески. Но и одново да се исчита веќе прочитаното. Затоа, во одделните текстови, особено во првиот дел од книгата, Мојсова-Чепишевска се зафаќа и со микротемите и прашања за делото на Конески. При интегралниот прочит сфаќаме дека книгата во целина ги одразува севкупните димензии на творецот Конески, но истовремено и дека без прашањата и сегментите и димензиите на неговото дело опфатени меѓу нејзините корици, а претходно несогледани или еден дел барем не доволно темелно вреднувани и коментирани од македонската книжевна наука, всушност, барем од денешна перспектива, одразот на творечката личност на Конески во филолошката интерпретација, не би бил целосен.

Како илустрација на оваа констатација, би посочиле на темелното исчитување на Блажевата тестаментална „Таблица прваја“, анализата на архитектуралноста и интертекстуалноста во дијалогот на Зографски, Конески и руската литературно-јазична, научна и културна мисла, но и на инвентивниот пристап во исчитувањето на книжевни текстови на Конески коишто претходно не беа поопстојно одделно анализирани од македонската книжевна наука, како на пр. неговите „Проложни житија“. Мојсова-Чепишевска токму во такви текстови препознава предизвик и растајнува сегменти на неговото творештво, коишто изискуваат мошне внимателен и темелен, научен микропрочит. Таа и ги доразвива согледбите за Конески како биограф и митолог на детството! Но мора да се нагласи – ова се само илустративни примери. Во „Конески како тестамент“ има низа други отворени прашања и анализирани сегменти и димензии на Блажевото дело, коишто за првпат на ваков начин се во фокусот на нашата книжевна наука и културологија.

Кон сите прашања и теми опфатени со „Конески како тестамент“, Мојсова-Чепишевска пристапува со иновативен книжевно-теориски, историографски и културолошки пристап, којшто е есенцијално обележје на оваа книга. Со него, Мојсова-Чепишевска покажува дека и песни како „Тешкото“ и „Везилка“, може да се исчитаат и поразлично од претходно. Од неа применетите книжевни теории и контекстуализираните културолошки аспекти, претходно не се дотолку видливо применувани од македонската книжевна наука при интерпретирањето на делото на Конески. Но едновременно, во оваа книга е присутна и книжевната историја. Во време кога се чини дека таа сè повеќе е запоставена, во „Конески како тестамент“ се покажува дека и денес, книжевната историја не е анахрона, ако кон неа се пристапи со научноистражувачка инвентивност. Па така, со исклучителна научна акрибичност, во оваа книга, Мојсова-Чепишевска го поврзува Конески со редица значајни творци од македонската книжевна историја: Зографски, Џинот, Мисирков, Рацин, но и со еден поширок славистички контекст во кој се формирал неговиот лингвистички, книжевен и културолошки тестамент. Притоа, не само што се опфатени низа факти од историско значење коишто досега се чини биле запоставени или неафирмирани и не само што се рефлектира ерудициска упатеност во македонската книжевна историја, туку Мојсова-Чепишевска и води дијалози со согледбите и оцените а на своите претходници – книжевни историчари, но и со ставовите и вреднувањата оставени од Конески.

Во научните текстови на Мојсова-Чепишевска, книжевната теорија, културолошките аспекти и книжевната историја не само што не си противречат и не се „конкуренција“, туку содејствуваат како единствен пристап, оти само така, како што се согледува во оваа книга е возможно книжевното проучување да го има предвид контекстот, којшто е нужен и за книжевното, и за културолошкото исчитување.

Со примена на ваквиот пристап, Мојсова-Чепишевска и упатува кон заклучокот дека без соодветно познавање и валоризација на делото на Конески, не можеме да ја објасниме и оствариме ни сегашноста, оти тоа не е само архитект и интертекст на нашето актуелно книжевно писмо, туку и на нашата мисла и на нашиот критички, книжевен или културолошки прочит. Во „Конески како тестамент“ се согледува дека простата и строга македонска песна е „нулта точка – амблем на великозначниот опус на Конески, негов лапидарен поетски манифест.“ Клучна е темелно аргументираната научна согледба дека таа, простата и строга македонска песна и воопшто делото на Конески е нулта точка на македонската (современа) култура, опфаќајќи ги и некнижевните форми на уметнички израз. Овој заклучок на Мојсова-Чепишевска го детерминира натамошното поимање не само на Конески, туку и на нашата култура, на нашиот бит, на нашиот идентитет... Тој е онаа книжевнонаучна и културолошка позиција којашто треба да биде почетна точка за натамошните исчитувања на творештвото на Конески, но и за критичкото вреднување на нашата (современа) култура. А таквите исчитувањата и вреднувања е нужно да се случат – иако за низата прашања и аспекти опфатени со „Конески како тестамент“, Мојсова-Чепишевска доаѓа до исклучителни заклучоци, сепак не инсистира да стави точка на научната дискусија, туку поттикнува на нови, натамошни исчитувања... Оваа книга е и обврска за сите нас коишто во денешницата го прифаќаме предизвикот за истражување на Конески, како да го оствариме тоа. Но, евидентно е дека и Мојсова-Чепишевска продолжува со исчитување на делото на Конески, за што сведочи нејзината посветеност и по објавувањето на нејзината најнова книга.

Заклучокот дека делото на Конески е нулта точка на македонската култура е само еден од многуте од „Конески како тестамент“ коишто имаат трајна книжевноисториска вредност и со кои оваа книга треба да биде цитирана референца во натамошното научно испишување страници од македонската книжевна историја. Но и севкупната оваа книга треба да добие свое место во македонската книжевна историја, во делот во којшто се вреднуваат остварувањата на книжевната наука и книжевната критика. Не само затоа што е единствена одделна, авторска книга за Конески од македонски филолог од генерацијата на Мојсова-Чепишевска, туку и затоа што е книга којашто

д е т е р м и н и р а натамошни траектории на исчитување, вреднување и анализирање на делото на Конески. Но „Конески како тестамент“ е и книга којашто треба да ја има во секоја македонска, јавна или домашна библиотека, и да биде прочитана. Затоа што таа е ново поглавје на вреднувањето на делото на Конески. А Конески, сите го носиме во себе...

ПРЕД 150 ГОДИНИ

Во 1872 година учителот и публицистот Венјамин Мачуковски (Мачуково, Гевгелиско, 1847 – Цариград, 1878), подготвил граматика на македонско наречје. За време на неговото учителствување во Кукуш ги осознал тешкотиите со коишто се сретнувале македонските ученици при усвојувањето на знаењата. Затоа на страниците на весникот Право од 1872 година во бројот 28 дал „Објава“ за издавање граматика бидејќи: „изучувањето на бугарската граматика на македонските училишта е еден од најтешките предмети за учениците и со тоа најнеразбирлива. Тоа им одзема доста време и тоа придонесува да немаат знаење од граматика“. Токму затоа, Мачуковски решил да подготви и да издаде граматика со форми и правила што соодветствувале на македонското наречје. Барањето претплатници не вродило со плод, туку напротив, тој бил жестоко нападна од бугарските интелектуалци преку печатот. Поради тоа, Граматиката на Мачуковски останала во ракопис и не го видела светлото на денот. Сепак, како што може да се види од објавените текстови насочени против граматиката на Мачуковски од страна на Стефан Салганџиев и особено на Петар Иванов (Право, бр. 34, 1872), стануваат јасни разликите помеѓу бугарските и идната македонска граматика на Мачуковски, во однос на јазикот, но и на народноста. Обидот на Венјамин Мачуковски да издаде граматика на македонско наречје е еден од најважните предмисирковски обиди за осамостојување на македонскиот јазик.

ПРЕД 100 ГОДИНИ

По Првата светска војна, Војдан Чернодрински дошол во судир на естетски план со дел од членовите на „Македонскиот младешки зговор“. Затоа во 1922 година го напуштил „Зговорот“ и го создал театарот „Илинден“.

ПРЕД 50 ГОДИНИ

Во издание на НИК „Наша книга“ во три книги беа објавени „Избраните дела“ на Ѓорѓи Абаџиев („Раскази“, „Арамиско гнездо“, „Балканските војни во Македонија“). По дваесет години, во 1992 година издавачката куќа „Мисирков“ од Битола објави нови избрани дела од Абаџиев, исто така, во три тома („Раскази“, „Арамиско гнездо“, „Пустина“).

Издавачката куќа „Култура“ го објави „Македонскиот роман“ во избор на Петар Т. Бошковски, Слободан Мицковиќ и Георги Старделов. Во изборот се застапени следните дела: „Крпен живот“ од Стале Попов“, „Пустина“ од Ѓорѓи Абаџиев“, „Разбој“ од Владо Малески, „И бол и бес“ од Славко Јаневски, „Побратими“ од Јордан Леов“, „Солунските атентатори“ од Јован Бошковски, „Скали“ од Бранко Пендовски, „Слана во цутот на бадемите“ од Мето Јовановски, „Кратката пролет на Моно Самоников“ од Димитар Солев, „Белата долина“ од Симон Дракул, „Ветрови“ од Благоја Иванов, „Селани и војници“ од Методија Фотев, „Свадбата на Мара“ од Владимир Костов, „Последниот лет на птицата селица“ од Бранко Варошлија, „Вкусот на праските“ од Влада Урошевиќ, „Заветрина спроти виулица“ од Петар Ширилов, „Црно семе“ од Ташко Георгиевски и „Миладин од Кина“ од Божин Павловски.

Издадени беа „Македонски народни умотворби“ од Марко К. Цепенков во десет тома. Издавачи беа Институтот за фолклор и „Македонска книга“, во редакција на Кирил Пенушлиски како главен уредник, Блаже Ристовски како одговорен уредник и Томе Саздов како член на Редакцијата.

Издавач:

Друштво на писателите на Македонија

За издавачот:

Христо Петрески
(претседател на ДПМ)

Издавачки совет:

Мито Спасевски (претседател)

Редакција:

Славчо Ковилоски (главен и одговорен уредник)
Лилјана Пандева (лектор)
Даниела Андоновска-Трајковска
Лејла Шериф Емин
Стефан Марковски

Дизајн:

Бранко Прља

Ул. Максим Горки бр.18, 1000 Скопје,
РС Македонија
Тел./факс: 02/3228-039,
e-mail: redakcijastozer@gmail.com

Печати:

Алма Графика – Скопје
Жиро Сметка: 300000000590669
Депонент: Комерцијална Банка А.Д.
Скопје
ДПМ за „Стожер“

Со решение бр.02-410/1 од 9.7.1996 година Секретаријатот за информации „Стожер“ е запишан во регистарот на весници и за него се плаќа данок по повластена даночна стапка. Ракописите и фотографиите не се враќаат. Ревизијата излегува со финансиска поддршка од Министерството за култура на РСМ.

